

НОВАТА СТРАТЕГИЧЕСКА КОНЦЕПЦИЯ И РАЗВИТИЕТО НА ВОЕННИТЕ СПОСОБНОСТИ НА НАТО ПРЕЗ СЛЕДВАЩОТО ДЕСЕТИЛЕНИЕ

о.р. ген. м-р Съби Събев

В последните 8 години НАТО бе ангажиран с продължителна и систематична военна трансформация с цел да изгради необходимите военни структури и способности, за справяне с предизвикателствата на съвременната и бъдеща среда за сигурност и гарантиране на колективната отбрана на своите страни-членки. Без адекватни военни способности Алиансът няма да бъде в състояние да изпълни основните си мисии и задачи, което налага да поддържа съюзните въоръжени сили съвременни, със способности за развърщане и продължително осигуряване в операции.

Дългоочакваната и приета на 19.11.2010 г. в Лисабон нова Стратегическа концепция на НАТО потвърди, че най-голямата отговорност на Алианса е била и си остава да защитава и отбранява съюзната територия и население срещу нападение, както изисква чл. 5 на Вашингтонския договор. Това е и първата основна задача на НАТО, подчертана в новата Концепция. Активирането на чл. 5 означава развърщане и използване на военни способности на Алианса за отбрана на страна или страни-членки, както и неутрализиране на непосредствена заплаха.

Новата Стратегическа концепция предостави важна възможност за повишаване усилията за трансформация и модернизация на отбранителните способности на Алианса. НАТО ще продължи трансформационния процес с оценка на съществуващите съюзни военни способности, запазване на необходимите, освобождаване от излишните и развитие на нови необходими способности през следващите 10 години.

Пред вид намаляващите отбранителни ресурси на страните в този кризисен период, изграждането на нови отбранителни способности и свързаните с това реформи е неотложно. Новите мерки, които предприема НАТО ще се основават на ефективност, общи подходи, национална специализация и съществуващия капацитет.

Способностите на Алианса ще бъдат трансформирани и модернизирани съгласно указанията на новата Стратегическа концепция, чрез разработката и утвърждаването на специални указания по изпълнение на Концепцията за последващо развитие на способностите.

С приемането на новата Стратегическа концепция, приоритетите на Алианса ще бъдат подложени на преоценка и съответно подредени за най-ефективно изпълнение на възложените мисии и задачи. Обхватът на предприетите операции и мисии от НАТО подчертаха редица области, в които са необходими нови или подобвени способности.

Днес около 143 000 военни от НАТО и страните-партньори са ангажирани в операции в различни части на света, като най-голяма военна групировка (около 131 000) е развърната в Афганистан. Мисията на Алианса в Афганистан е най-приоритетна за НАТО и изисква разнообразни военни способности. За да отговори на потребностите на тази голяма мисия на срещата в Лисабон НАТО прие 11 най-проритетни модернизационни проекта, с които силите ще бъдат усилены с допълнителни необходими способности. Ключови от тях са свързани със: защитата на силите в оперциите, включително чрез технологии и тактики за борба с импровизирани взривни устройства; системи за определяне и проследяване местоположението и състоянието на съюзните сили в операции; разработка на способности за справяне с възникващи заплахи, в т. ч за кибер отбрана и гарантиране на енергийната сигурност; подобряване на способностите за стратегически въздушен и морски транспорт, както и за тактически транспорт на театъра на опреациите; подобряване на способностите за медицинско осигуряване в хода на операциите; постигане на информационно превъзходство и по-пълна ситуационна осведоменост, включително с интегрирана картина на обстановката на театъра на операциите; изграждане на по-развърщаеми и продължително поддържани сили; подобряване на системите за командване и контрол.

Ключов елемент на цялостната съюзна стратегия си остава възпирането, базирано на подходяща комбинация от ядрени и конвенционални способности. Макар че обстоятелства, при които ще бъдат използвани ядрени оръжия, са много малко вероятни, докато съществуват ядрени оръжия по света, НАТО ще остане и ядрен съюз. Най-висша гаранция за сигурността на страните от НАТО е осигурена от стратегическите ядрени сили на Алианса, особено от тези на САЩ. Независимите

ядрени сили на Великобритания и Франция допринасят за общото възпиране и сигурност на страните-членки.

За да гарантират, че НАТО притежава пълния обхват от способности за възпиране и отбрана срещу всяка заплаха за тяхната безопасност и сигурност, Концепцията подчертава, че страните-членки се ангажират:

- Да поддържат подходяща комбинация от ядрени и конвенционални сили;
- Да поддържат способност да осигуряват едновременни основни съвместни операции и няколко по-малки операции за колективна отбрана и отговор на кризи, включително на стратегическа дистанция;
- Да развиват и поддържат силни, мобилни и развърщаеми конвенционални сили за изпълнение както на отговорностите по чл.5, така и за експедиционни операции, включително със Силите за отговор на НАТО;
- Да осъществяват необходимата подготовка, учения, планиране за извънредни ситуации и обмен на информация, за гарантиране на общата отбрана срещу целия обхват от конвенционални и възникващи предизвикателства към сигурността, както и осигуряване на видима гаранция и усиление за всички съюзници;
- Да гарантират най-широко възможно участие на съюзните страни в колективното отбранително планиране на ядрените сили, в тяхното мирновремено базиране и в договореностите по командването, контрола и консултациите;
- Да развият способности за отбрана на населението и териториите на страните-членки срещу удари с балистични ракети, като основен елемент на колективната отбрана, което е принос към неделимостта на сигурността на Алианса. Страните-членки активно ще търсят сътрудничество по противоракетната отбрана с Русия и други евроатлантически партньори;
- Да развият допълнителен капацитет на НАТО за отбрана срещу заплахи от ядрени, химически биологични и радиационни оръжия за масово унищожение;

- Да развият още повече съюзните способности за предотвратяване, откриване, отбрана и възстановяване от кибер-атаки, включително чрез използване процеса на планиране в НАТО за повишаване и координиране на националните способности за кибер-отбрана, поставяне на всички структури на Алианса под централизирана кибер-защита и по-добро интегриране на кибер-осведомеността, предупреждението и отговора на НАТО със страните-членки;
- Да повишат капацитета за откриване и отбрана срещу международния тероризъм, включително чрез по-пълен анализ на заплахата, повече консултации с партньорите и развитието на подходящи военни способности, включително подпомагане подготовката на местните сили сами да водят борба с тероризма;
- Да развият капацитет за принос към енергийната сигурност, включително защита на критичната енергийна инфраструктура, транзитни зони и линии, сътрудничество с партньорите и консултации между съюзните страни, на основата на стратегически оценки и планиране за извънредни ситуации;
- Да гарантират, че Алиансът е в челна позиция в оценката на влиянието на възникващите технологии върху сигурността и че военното планиране взема под влияние потенциалните заплахи;
- Да поддържат необходимите нива на отбранителни разходи, така че съюзните въоръжени сили да бъдат достатъчно ресурсно осигурени;
- Да продължат да осъществяват преглед на общото състояние на НАТО по възпиране и отбрана срещу целия обхват от заплахи за Алианса, вземайки под внимание развиващата се международна среда за сигурност

За да бъде ефективен в целия спектър на управление на кризи, в допълнение към обхвата от способности за възпиране и отбрана, страните-членки се ангажират:

- Да увеличат обмена на разузнавателна информация в рамките на НАТО, с цел по-добре да предвиждат възникването на кризи и тяхното най-ефективно предотвратяване;

- Да развият още доктрината и военните способности за експедиционни операции, включително за операции срещу бунтовници, стабилизиране и възстановяване;
- Да формират подходящи, но умерени цивилни способности за управление на кризиса осъществяване на по-ефективна връзка с цивилни партньори;
- Да подобрят интегрираното гражданско-военното планиране в целия спектър от кризи;
- Да създадат способности за подготовка и развитие на местни сили в кризисни зони, с цел местните власти да могат възможно най-скоро да поддържат сигурността без международна помощ;
- Да определят и подготвят цивилни специалисти от страните-членки, с готовност за бързо развърщане в подбрани мисии, които да могат да работят заедно със съюзния военен състав и цивилни специалисти от партньорски страни и институции;
- Да разширят и интензифицират политическите консултации между съюзните страни и партньори, както на регулярна основа, така и при справяне с всички етапи на дадена криза.

На основата на изложените изисквания на новата Стратегическа концепция и различните инициативи на трансформацията на способностите на НАТО от 2002 г. нататък, можем да очертаем следните групи способности, върху които ще съсредоточат усилия и ресурси Алианса и страните-членки

Сили за отговор на НАТО (NATO Response Force – NRF)

NRF са съвместни многонационални сили, предназначени за бърз отговор на възникващи кризи в целия спектър от мисии на Алианса. Същите са способни да започнат развърщане до 5 дни след издаване на заповед и да се самоосигуряват първоначално в операции до 30 дни.

Подобряване на способностите за въздушен и морски транспорт

Способностите за стратегически въздушен и морски транспорт са жизнено важни за гарантиране възможността на страните-членки да бързо развърщат своите

сили и средства където ш когато е необходимо. Съюзните страни обединиха своите ресурси за придобиване на специални самолети и кораби, което ще разшири значително способностите на Алианса за транспортиране на сили, средства и доставки на стратегически разстояния.

Подобряване на информационното превъзходство

Информационното превъзходство има за цел да гарантира, че информация и ситуационна осведоменост са по-бързо достъпни за страните-членки отколкото за потенциални противници. Чрез своевременно, надеждно и скрито споделяне на информация, данни и разузнавателни документи в хода на операции на НАТО, информационното превъзходство подпомага страните-членки да постигнат желаните крайни цели с по-малко сили. Ключови в тази област са усилията за постигане на способности на НАТО за опериране в мрежа (NATO Network-Enabled Capability – NNEC), целящи да направят всички оперативни елементи, от стратегическо до тактическо ниво, оперативно съвместими. Продължават усилията на НАТО и за подобряване на своята морска ситуационна осведоменост и за изграждане на Въздушната съюзна система за наблюдение на земната повърхност (Alliance Ground Surveillance – AGS).

Съюзна система за наблюдение на земната повърхност (Alliance Ground Surveillance – AGS).

Системата AGS е ключов елемент за трансформацията на НАТО и важна способност за осигуряване на Силите за отговор на НАТО и други съюзни сили. Системата ще може да открива и проследява машини, като танкове, бойни машини на пехотата и бронетранспортъори, камиони, вертолети и други, движещи се по или близо до земната повърхност във всякакви условия на времето.

Противоракетна отбрана

В отговор на разпространението на оръжия за масово унищожение и техните системи за доставяне, включително ракети от всякакъв обхват, НАТО осъществява проекти за защита на своите сили, а на срещата на високо равнище в Лисабон взе решение и за изграждане система за ПРО за защита на своята територия и население срещу заплахи от балистични ракети.

Кибер отбрана

НАТО разработва нови мерки за повишаване защитата на своите комуникационни и информационни системи срещу опити за разпадане чрез атаки или нерегламентиран достъп. Алиансът е също подготвен, при поискване, да подпомага съюзници в случай на мащабни кибер атаки срещу техните национални системи. На срещата в Лисабон, НАТО реши да разшири своите способности в тази област.

Ангажиментите по способностите от Прага

На срещата в Прага през 2002 г. НАТО прие инициатива за целенасочено изграждане на способности в няколко области, с ясни и твърди ангажименти на страните-членки. Страните поеха твърди политически ангажименти за подобряване над 400 способности в осем области:

- ЯХБР защита;
- Разузнаване, наблюдение и определяне на цели;
- Въздушно наблюдение на земната повърхност;
- Развърщаеми и защитени способности за командване, контрол и свързки;
- Бойна ефективност, вкл. високоточни боеприпаси и подавяне ПВО на противник;
- Стратегически въздушни и морски превози;
- Въздушно дозареждане с гориво;
- Развърщаеми формирования за бойно и логистично осигуряване.

Преглед на напредъка във всяка горепосочена област се осъществява периодично. В определени области страните-членки обединяват своите ресурси в многонационални консорциуми с водещи страни, в други се ангажираха индивидуално да развиват останалите способности. Инициативата от Прага бе координирана с ЕС, като бе създадена Група по способностите на НАТО и ЕС, за координация и минимизиране дублирането в изграждането на военните способности на двете организации.

На срещата в Истанбул през юни 2004 г., НАТО прие цели по използваемостта на силите, с цел да засили техния експедиционен потенциал. Сухопътните сили на страните трябваше да бъдат изградени така, че 40% от тях да са способни за

развърщане извън националните граници и 8 % да бъдат непрекъснато ангажирани и поддържани в операции. В следствие бе приета по-висока цел, като пособчените проценти бяха увеличени респективно на 50% и 10%.

С Всеобхватните политически указания от срещата в Рига през ноември 2006 г., НАТО прие Инициатива за Силите за специални операции, цел на която е да повиши възможностите на специалните сили от страните-членки да се подготвят и оперират заедно. България се присъедини към няколко съюзни инициативи за изграждане на колективни способности, като AGS, инициативата за специалните сили, ПРО, по защитата на силите и други.

Очевидно е, че през следващото десетилетие, НАТО и страните-членки ще бъдат интензивно ангажирани с трансформация на способностите за привеждането им в пълно съответствие с динамично променящата се среда за сигурност и предизвикателствата, които същата ще генерира за съюзната и националната сигурност на страните.

Справки: 1. Стратегическа концепция на НАТО, 2010